

**EXEGESIS || IN EPISTOLAM || D. PAVLI AD EPHESIOS ||
ECCLESIAE, SANCTORVMQVE PA-||TRVM MENTI, ITA,
DEFENDENDIS PRÆ-||cipuis fidei dogmatibus accomodata,
vt à Ro-||berti Rolloci Scoti, Eidenburgensis ...**

Stevartius, Petrus

[S.l.], 1593

VD16 S 8959

Capvt Tertivm. Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi Iesu, pro vobis
Gentibus, si tamen audistis dispensationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70277)

nenter adesse, & eam Spiritu sancto regere, ne quicquā pro fidei doctrina tradat, quod non fuerit idem Apostolis à Deo traditum.

CAPVT TERTIVM.

Huius rei gratia ego Paulus vincetus Christi Iesu, pro vobis Gentibus, si tamen audistis dispensationem.

37.

*2. Tim. 2.
Infra cap. 4.*

SENSVS est. Mea fides, meumque studium singulare, quibus in Euangelij dispensatione apud vos sum usus, vt fidei mysteria insigniter eruditi, possitis ad Christum conuerri, causa sunt, cur ego Paulus, tum Apostolus, tum Gentium Doctor in carceris squalore detinear. Quod ipsum ideò sæpè alibi repetit, vt captiuitatis suæ occasiones omnibus consent, quæ pœnas & calamitates, quas patiebatur, gloriosas & laudabiles reddebant. Cùm enim causa, non sola pœna Martyrem efficiat, tum Christi fidem hoc ipso, quòd se eius vincetum confitetur, & vtilitatem Ecclesiæ, quia pro Gentibus patitur, suarum compedum causas adducit. Frustrà proinde ab hoc Pauli exemplo, solatij remedia petenda docet Rollocus suæ fidei homines, quando etiam religionis causa miserè fuerint afflicti. Esse enim (inquit Cyprianus) Martyr non potest, qui in Ecclesia non est. Ardeat licet flammis & ignibus traditus, vel obiectus bestiis animam suam ponat: non erit illa fidei corona, sed pœna perfidiæ, nec religiosæ virtutis exitus, sed desperationis interitus. Occidi talis potest, coronari non potest.

*Cypr. de Simplic. Pralat.
Aug. lib. 1. contra Donatistas
cap. 9. lib. de patient. ca. 23. 26.*

38. Quare quod & subiungit Rollocus, quempiam amici quàm Christi nomine, libentius & facilius, immò pro

pro

pro terrenis, quàm pro cœlestibus mortem citius appetiturum, planè falsum est. Sectarij siquidem non modò fortunas, opes, liberos, sed & vitam religionis causa profundunt, quàm totius mundi nomine, non essent in discrimen adducturi, quia homini natura ipsa comparavit, vt Dei quàm fratris aut amici, cœlestium quàm terrenorum bonorum causa pati malit, quod suo auctori, quàm sui simili, plus à se deberi natura magistra experiatur, & cum æternam beatitudinem homines appetant, facilius & promptius quis eius, quàm rerum interiturarum gratia vitam adducet in discrimen, & Dei quidem donum non minus esse Martyrium pati, quàm credere confitemur: at fidei Martyrium non esse difficilius, tum Scripturæ, tum rationi, tum etiam naturæ repugnat.

Quoniam secundum reuelationem notum mihi factum esse Sacramentum, sicut supra scripsi in breui.

39. Scientiæ siue prudentiæ suæ dignitatē tribus conditionibus illustrem reddit, primùm, quòd certa sit, vt quæ^a non humana ratione, quæ sæpè fallitur, sed diuina reuelatione nitatur, quòd deinde perfectam maturitatem sit affecuta, vt quæ de cœlestibus & diuinis rebus à Deo sit profecta, à quo est omne donū perfectum, quòd denique si Prophetarum & Patrum veteris Testamenti doctrinæ conferatur, excellentissima dignissimaque sit. Vnde subdit:

^a Galat. 1.

2. Cor. 3.

1. Cor. 4.

Iacob. 1.

Matth. 11.

Luc. 10.

Quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum: sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis.

40. Nullus, inquit, antea hominum ita perspicuè mysterium Christi cognouit, sicut Apostoli & Prophetæ noui Testamenti. Quod ipsum Christus ipse videtur in-

Matth. 11.

sinuâsse, quando Patri gratias egit, quòd illud paruulis reuelâsset, ipsisque datum esse regni Dei mysterium cognoscere, dixit. Quare & beatos eorum oculos prædicabat, quòd ea videre meruissent, quæ aliis fuerant abscondita. Licet enim veteris Testamenti Patres, vt Abraham, Isaias, &c. de viso Christi mysterio sint aliquando plurimum gauisi, id tamen discriminis intercedit.

*Luc. 8. 10.**Ioan. 8.**Ioël. 2.**Ionas 1. 4.*

quòd illi generaliore & obscuriore: hi clariorem & singulariorem cognitionem acceperint. Patribus enim veteris Testamenti multifariè, multisque modis, id est, iam per Angelos, iam per obscuras rerum similitudines & somnia, olim locutus est Deus: at vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris, non in figuris & ænigmatibus, sed reuelata facie, suam gloriam speculantibus Apostolis, reuelauit, quia huius mysterij cum executores, tum dispensatores erant constituendi, & ideo maiore & copiosiore etiam doctrina indiguerunt.

Gentes esse cohæredes, & concorporales, & comparticipes promissionis eius in Christo Iesu per Euangelium.

*Rom. 15.**Ioan. 1.*

41. Hoc maximè veteres Testamenti Patres dicit latuisse: Gentes scilicet non solum hæreditatis Iudaicæ genti promissæ factas esse participes, sed etiam in populi Dei œconomiam, gratiæque diuinæ communicationem fore sine legis obseruantia admittendas. Quod ipsum in ea, quæ ad Romanos scripta est, etiã videtur insinuâsse, quando Christum fuisse ministrum Circumcisionis propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones Patrũ dicit: Gentes super misericordia honorare Deum affirmans. Quæ omnia Gentes non per Moysen, sed in Christo sunt consecutæ, lex enim per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum, nec per impletionem

nem legis, quia fuit iugum, quod nullus portare potuit, sed per Euangelium. Notum, inquit, vobis facio Euangelium, &c. quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini.

Act. 15.
1. Cor. 15.

Cuius factus sum ego minister secundum donum gratiæ Dei, quæ data est mihi secundum operationem virtutis,

42. Sicut donum gratiæ (quæ à Scholæ Theologis facta, et gratum vocatur) ad propriæ salutis operationem minimè est sufficiens, si actualia, ut ipsi loquuntur, auxilia desint: ita munus gratiæ, quo ad aliorum utilitatem vitur homo, nisi efficaciter intus mouente Spiritu, est infirmum. Accepta enim gratia inutilis est ad exercitium, nisi per Spiritum sanctum semel acceptum moueatur quis ad operationem. Atque hoc est, quod Paulus dicit, se nec implere, nec exequi ministerium sibi commissum, quasi vel à se, vel suum proprium, sed ut Dei, vel ut à Deo.

Impius Cayphas prophetauit.

Ioan. 11.

1. Cor. 4.

Mihi enim omnium Sanctorum minimo, data est gratia hæc:

In Gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias

43. Præteritæ vitæ suæ statum præsentis maximi ponderis, legationi, quæ fungitur, comparans Apostolus, exaggerat Dei incomparabilem erga se bonitatem, quod nihil maius dici fingique possit, quàm acerrimum Christi hostem eò prouehi, ad eamque dignitatem peruenire, ut misericordiæ diuinæ magnitudinem, quæ vel intelligi vel peruestigari humana acie non potest, non modo ad Iudæorum, sed & ad Gentium salutem mittatur prædicandam, tum euangelizandam. Cuius exemplo monentur Ecclesiarum Rectores, ut propriæ infirmitatis semper cōscij, de suis donis ipsi potius Deo gratias agant, quàm extollantur, quod Ecclesiasticæ functionis

a Act. 9.

1. Cor. 4. 15.

Galat. 2.

Esaiæ 33.

b *Ecclef.* 19.

nis vtilitas ministri demissionem ferè semper spectare debeat. Et quia est, ^b qui se nequiter humiliat, Rollocus alios ex suo fortassè fingens ingenio, simulatæ humilitatis insimulat Pontificem, qui seruum se seruorum Dei appellat, cum tamen præter tyrannidem & dominium, inquit, nihil cogitet.

1. *Reg.* 10. 15.

16. 22.

3. *Reg.* 14.

2. *Paral.* 26.

Athor 5. 13.

1. *Cor.* 4. 5.

1. *Timoth.* 1.

44. Sic Magistratui Ecclesiastico apud politicos principes inuidiam parari posse nouit Rollocus, vt Pontificis & Episcoporum iugum excutiant, qui aliàs, reprehensiones à subditis non ferant, & superiorum legibus viuere detrectent. Et sanè Rollocum in vtriusque Testamenti pagina non mediocriter versatum, miror non animaduertisse tum ordinarios Sacerdotes, tū Prophetas extraordinarios à Deo semper fuisse missos, qui Reges ad superbiam & licentiam procliues in officio retinerent. Iam enim Saulem diuinæ legis præuaricatorem pronunciata sentētia regia dignitate exiit Samuel. Iam Ieroboamo Propheta suæ posteritatis sempiternum exitium denunciat. Osia restitit Azarias, cum aliis Sacerdotibus viris fortissimis: Athaliaæ cæde & sanguine repleuit Ioiada summus Sacerdos templi atrium. Petrus, qui vilissimus antea piscator fuerat, iam factus Ecclesiæ summus Pastor, sacrilegium & mendacium Anania & Saphira morte mulctauit. Paulus excæcauit Elymam magum; Virum in Ecclesia Corinthiaca insigniorem propter incæstum excommunicauit, hoc est, non tantum spirituali pœna affecit, verum etiam Satanæ tradidit in interitum carnis, vt caro & corpus eius variis tormentis conficeretur. Sed hæc Gnatoni principum sufficiant, qui & suum ministerium ab huius mundi hominibus contemni deplorat.

Vt innotescat principatibus & potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei.

45. In lucem proferendæ sapientiæ diuinæ miram varietatem prædicationis Paulinæ scopum fuisse ex hoc loco cognoscimus: Quæ in eo maximè sita est, vt non modo homines, sed & Angeli intelligant, Deum per res mundo abiectissimas, per crucem scilicet, humanum genus redemisse, Gentes in suam gratiam vocatas saluasse, & ad id piscatorum ministerio fuisse vsum, vt quæque fortia confunderet, & non gloriaretur omnis caro in conspectu eius. Cùm enim ab initio Deus omnia sapientissimè disposuisset, mundus autem in illa Dei sapientia non profecisset, sed potius periisset, alium modum excogitauit. Stultitiam^a induit, & infirmitatem, a quibus & sapientiam & virtutem in mundum inueheret. Non quòd Angeli huius sapientia diuinæ multiplicem modum ignorarent, quem Apostolorum prædicatione fuisset ipsos necesse erudiri (verbum enim immediatè, in quo omnia relucent, semper conspiciunt) sed quòd experimento ipso cognouerint, illud mysterium credi ab hominibus, & habere apud eos suum progressum, secundùm quod in suis effectibus extrinsecus explicantur. Et hoc

Secundum præfinitionem sæculorum, quam fecit in Christo Iesu Domino nostro.

46. Manifestæ huius sapientiæ certa tempora sic à Deo fuere præfinita, vt fluere vellet aliquot sæcula, priusquam hæc arcana in omnium oculis & conspectu esse inciperent. Voluit enim antea videri mundum neglexisse, quem sub densis suis tenebris & diaboli iugo, totum, paucis exceptis, passus est detineri, donec tempus, quod

Ioan. 1.

Hebr. 1.

1. Cor. 1. 2.

a Philip. 3.

quod proposuerat, per Christum patefaceret. Ex quibus, Euangelij luce, nihil esse vel clarius, vel lucidius colligens Rollocus, reuelationem (Scripturæ explicationem intelligo) è cœlo petendam non esse putat. Si tam clarum est Dei Verbum, Scrutari^a Scripturas, cur veritas iubet? cur post resurrectionem dubitantibus discipulis Scripturæ sensum & oculos aperit? cur Eunuchum Esaiam non intelligentem, docet Philippus? cur Apostoli subortis de fide controuersis è cœlo Spiritus opera implorant? Verum est, inquit, nemini obscurum esse Dei verbum, nisi cui oculus Dei, Spiritus scilicet sanctus deest, quasi verò Caiphas sceleratissimus Pontifex non prophetarit, quasi diabolus non credat & contemiscat, quasi Scribæ & Pharisei Moysi cathedram occupantes legem ignorent. Sicut enim Solis splendore boni & mali irradiantur: ita & Catholici à Scriptura veritatis, & Calvinistæ hæreseos, & cacodæmones nequitia suæ à Scriptura sensum certa præsidia petunt.

In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia, per fidem eius. Propter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus.

47. Confidentia, cuius principium & origo est fides in Christum, eum animum addit homini, vt gratia & auctoritate, qua Christus pollet apud^a Patrem, fretus, de Dei erga se bonitate & amore sibi plurimum possit polliceri. Quando enim conscientia quempiam non reprehendit, tum liberè & expeditè accessum, mediante Christo, habet ad Deum, vt ab eo aliquid impetret, credendo, Deum posse facere, quæ petit, & sperando, si ex sua parte non defuerit, quod necessarium est, facturum Deum, quæ petuntur, non sibi, sed ipsi fidens, quomodo ad Deum docuit etiam accedere Iacobus, quando dixit:
Postulet

^a Matth. 22.

Marc. 12.

Luc. 8. 16.

Act. 8.

Act. 15.

Ioan. 11.

Iacob. 2.

Matth. 23.

^a Hebr. 4.

Rom. 5.

Hierem. 3.

Iacob. 1.

Postulet autem in fide nihil hæsitans. Quod, si Rollocus animaduerneret, non ita liberè vacillantem ac dubitantem Papistarum conscientiam reprehenderet, qui quoniam à Paulo edocti sunt, se ignorare, quid petere debeant, nisi Spiritus ^b sancti documento fuerint viam & ^{b Rom. 8.} ^{Eccles. 9.} ^{1. Ioan. 4.} rationem petèdi eruditi, & certò nesciant, amorenè, an odio sint digni, vt qui & Spiritus, an ex Deo, vel aliunde sint, non semper habent compertum; ideò sua ex parte semper esse possunt pauidi, licet de Dei potentia & benignitate non dubitent. Valeat itaque Rollocus præsumptionem Papisticam, vel potius verecundiam Catholicorum irridens, qui impudenter suam nimis libertatem iactat.

Huius rei gratia, flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, in quo omnis paternitas in cœlis.

48. Orationis studium Paulo fuisse admodum familiare, tum ex aliis, tum ex hac epistola potissimùm conficitur, qui, vt & amoris vim, & officij sui firmitudinem erga Ephesios declaret, summa animi demissione à Deo ^{Eccles. 33.} ^{2. Paral. 6.} ipsis hanc constantiam supplici corporis & animi gestu (quam ceu cærimoniam, miror, etiam à Rolloco laudari) implorare nititur, ne propter suas calamitates animo deiiciantur, sed potius maximæ laudi sibi ducant, quòd eo apud Deum sunt loco, vt sibi charissimos suos Apostolos patiatur sua causa Deus affligi. Deum hic auctorem & Patrem vocat Apostolus, vnde genus & originem trahunt, tam spiritus in cœlis, quàm homines in terris, tam qui in hoc sæculo clari degunt, quàm qui sunt futuram vitam victuri.

49. Huius Paulinæ precatationis ad impetrandam in gratia perseuerantiam præsidio, erectus Rollocus, hære-

F

seos

seos labe notat (licet calumniosè) Orthodoxos quasi perseuerantiam suo merito tribuant, dicantq; Deum in nobis causam inuenire, quâ moueatur, vt nos cõuersos seruet. Sed more suo falsi crimē, vel ex eo fit perspicuum ipsis affingere, q̄ apertè Concilium Tridentinum nuper decreuerit, iustum longo tempore ad finem vsque vitæ perseuerare in gratia non posse, nisi actualibus auxiliis, missisque diuinitus adiuuentis, de nouo ac sæpius col-

Matth. 5. 27.
1. Pet. 3.
Psal. 126.

latis fuerit adiutus. Quorsum enim iubet orare Christus, ne inducamur in tentationem? cur toties ad vigiliis & orationes inuitat? Nouimus enim, nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilare, qui custodit eam, & cum longo temporis spacio varia incidant, quibus hominis affectus, tum carnis stimulis, tum mundi lenociniis, tum insidiis diaboli facilè de suo statu potest deiici, debet continuò diuinis præfidiis fulciri, auxiliis è cælo missis tum excitari, tum adiuuari, vt quando stat, non cadat, sed in finem perseuerando, saluus fiat.

Vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ, virtutem corroborari per Spiritum eius in interiori homine, Christum

50. Primum est, quod precibus à Deo nititur impetrare ipsis Ephesiis Paulus, vt postquam Christum prædicatum iam receperunt, ac eius doctrinam amplexi mente & affectu fuerint, Christus in ipsorum animis ita inhæreat, vt in iis operetur, eosq; effectus faciat, vt continuam eius operationem, promotionem, ac tutelam sentiant & experiantur. Dicitur enim Christus alicuius iusti cor inhabitare, siue ^a mansionem facere apud eum, quando inuisibiliter ad eum per dona gratiæ infusa cum Trinitate tota venit. Vnde alibi sæpè hortatur Christus, per sermonem suum iam purgatos discipulos, vt in se

Ioan. 14.

per

per fidem & dilectionem mancant, quod per suam gratiam & Spiritum ipsos velit etiam inhabitare. ^{Ioan. 15.} Viderit proinde Rollocus, quàm benè somnient Papistæ de fide. Id scilicet, quod ipsa veritas à fidelibus populis requirit, vt omni studio & diligentia in eam curam incumbant, quò Christus in ipsis maneat, & Christus cum ipsis; ipsorum verò cum Christo vnio iugiter perseueret.

51. Manent quidem in Christo fideles peccatores per fidem, sed vt palmites infrugiferi. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare, quod ipsi non faciunt: at manent iusti per fidem & dilectionem, vt palmites facundi, centuplum fructum afferentes: Qui priori modo manent in Christo, in eo Christus ^{Ioan. 15.} absolutè non manet; qui postremo, in eo Christus manet, ac in eo radicatur & fundatur: Omnis autem, qui in ipso manet, non peccat, sed ope Domini ad virtutis viam magno conatu percurrendam solet incitari.

52. Si huius coniunctionis formam haberet Rollocus perspectam, desineret nescio quid monstrare, quærendo ex Catholicis, cur monstrum corporalis coniunctionis Christi & nostri quærunt. Vbi dupliciter hallucinatur: primùm, fidem duntaxat, quæ scilicet per charitatem non operetur Christi & hominis glutinum fingendo: corporis deniq; & sanguinis Christi mysterium, quo hominum fides fulcitur, spes erigitur, & charitas mirum in modum accenditur, impiè couellendo, cum tamen nihil sit, quod æquè hominem Christo coniungat, quàm hæc cœlestes dapes. Sed ea est hominis inscitia, vt diuersos modos, quibus sanctis hominibus Christus est cibus, non percipiat. ^{Ioan. 6.} Annè Rolloce cibus anime ^{1. Cor. 11.} Christus est, quando eius virtus in nobis operatur in-

fundendo gratiam, remittendo peccata, & impertiendo Spiritum, siue quantum ad principium, siue quantum ad incrementum. Sicut corporalis cibus corpora: ita Christus sua virtute animam reficit, confortat, recreat, immò per peccatum spiritualiter mortuis vitam restituit. Sed tamen inde non conficies, non modò secundum virtutem, sed etiam re ipsa modo ineffabili, sub panis & vini speciebus secundum substantiam suam, ipsum Christum nobis non communicari, quando scilicet panis dicitur, quia non solùm animam secundum suam virtutem reficit, sed etiam secundum substantiam nobis communicatur sub veri panis speciebus contentam, qui duo manducandi modi separatim ita debent considerari, vt posterior sine priore non proficit.

Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum, scire etiam

53. His, generatim conatur Apostolus explicare magnitudinem mysterij, quod pro nobis per Christum est dispensatum, quod in eo maximè versatur, vt homines in fide radicati & fundati in meditatione diuinitatis & humanitatis Christi semper occupentur. Et quia quicquid est in redemptionis humanæ, verbiq̃ue incarnati Sacramento, opus est charitatis: ideò scire charitatem Christi, est omnia mysteria incarnationis cognoscere, quæ ex immensa Dei charitate processerunt: quæ quidem charitas omnem intellectum creatum & omnem scientiam excedit. Paulus verò charitatis nostræ perfectionem attendens, hanc à nobis fidei firmitudinem & constantiam requirit, vt cum omnibus sanctis possimus intelligendo consequi, quæ sit latitudo, & extendatur charitas nostra vsque ad inimicos, quæ longitudo, quæ scilicet

*Job. 11.
Eccles. 7.
Philip. 3.*

*1. Cor. 15.
Rom. 5.*

scilicet nunquam deficiat, quæ sublimitas, vt Deus propter seipsum diligatur, & quæ profunditas, quia consiliorum Dei profunditas, qua vtitur in hominis prædestinatione, penetrari non potest. Et hanc charitatem humano spiritu ac modulo nos metiri mentitur Rollocus, qui ad hoc, vt penetrare eam charitatem possimus, actas in fide profundius cum Paulo requirimus radices, quia frustra à Deo hanc gratiam impetrare niteretur Apostolus, si in nostra essent solum potestate abyssi profunditates diuinarum rerum dimetiri: sed enitendo dicimur Dei charitatem Christi cognoscere, vt quanto DEVS magis fuerit cognitus, tantò & magis diligatur.

54. Et quia Christus non sine causa crucem, quàm aliud mortis instrumentum magis elegit, vt charitatis magnitudinem exprimeret: ideò dicunt Patres, per latitudinem crucis, transuersum lignum, per sublimitatem, ligni partem, vbi erat titulus, per longitudinem, ligni partem à transuerso vsque ad terram, per profunditatem, quæ latet sub terra intelligi, ita quod hoc signo perfectionem Christianam indagari voluerit, Patris sapientia, quando per profundum, fidem, per sublime, spem, per latitudinem, charitatem, per longitudinem, perseverantiam significari voluit.

August. ep. 120. cap. 26.
Irenæus lib. 5.
Gregor. Nyss. orat. 1. de Resurrect.
August. epist. 119. 120.
Hieronym. Theophil. in hunc locum.

CAPVT QVARTVM.

Obsecro itaq; vos ego vincetus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate.

SICVT vitæ naturalis in homine principium, & basis omnium tum facultatum, tum actionum est substantia; ita spiritualis, vt suprâ insinuauimus,

55.